

DOI

UDK 28-4

Pregledni naučni rad

Primljeno 16. 05. 2022.

Mr. sc. Mina Valjevac

Osnovna škola "Mak Dizdar" – Zenica
valjevac.mina@gmail.com

Prof. dr. sc. Mensur Valjevac

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici
mensur.valjevac@unze.ba

KUR'ANSKO-HADISKI OSVRT NA ZNAČENJE HADISA: „KOME SAM JA PRIJATELJ, I ALIJA MU JE PRIJATELJ“

Sažetak

Najbliže jezičko značenje ključne riječi "mevla", spomenute u hadisu koji se odnosi na hazreti Aliju: "Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj", jest prisnost i bliskost. Više povoda izgovora (sebebul-vurūd) ovog hadisa ukazuju upravo na to značenje, a ne na značenje prijenosa ovlasti i nasljeđivanja, kako naučava islamska skupina šiija. Ne postoje autentične predaje koje ukazuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, odredio svoga nasljednika u pogledu vođenja države.

Ključne riječi: hadis, mevla, Alija, nasljeđivanje

Uvod

Ove i slične predaje islamska skupina šiija uzima kao argument da je hazreti Alija trebao biti prvi halifa poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme. Međutim, nas ovo ne treba nimalo da zbunjuje. Ne mogu se uzimati samo predaje pojedinačno, ne prateći cjelokupni tok onoga što je rečeno u hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme.

Isto kao što se kur'anski ajeti ne mogu izdvajati iz konteksta drugih kur'anskih ajeta i sura, tako i hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu

alejhi ve alihi ve selleme, predstavljaju jednu cjelinu čiji sadržaji pojašnjavaju jedni druge.

Mi ćemo kroz druge hadise i njihove komentare koji su svojim značenjem usko vezani za ovu predaju pokušati da objasnimo pravo značenje i poruku ovog hadisa.

U našem istraživanju koristili smo se deskriptivnom metodom i metodom analize sadržaja. Deskriptivna metoda ostaje na evidentiranju i konstatiranju činjenica koje se mogu objektivno, egzaktno i precizno utvrditi, identificirati i konstatirati, te kao takve opisati. Što se pak tiče metode analize sadržaja, ona se bavi interpretacijom teksta s ciljem shvaćanja smisla njegovog iskaza. Prvom metodom ćemo evidentirati, opisati i prezentirati hadiske sadržaje koji su usko vezani za povod izgovora ovog hadisa (*sebebul-vurūd*), a metodom analize sadržaja, koristeći se dostupnim nam izvorima, pokušat ćemo doći do njihovih stvarnih značenja koja oni u sebi njeđe.

Što se tiče same tematike, prema našim uvidima, do sada, na bosanskom jeziku, nisu objavljivani radovi koji su isključivo posvećeni značenju ovoga hadisa.

Jezičko značenje

Što se tiče jezičkog značenja, riječi *velijj* i *mevlā*, koje se ponavljaju u različitim predajama ovog hadisa, imaju i aktivno i pasivno značenje, tj. *zaštitnik* i *štićenik*. U Kur'anu se javljaju oba značenja. Aktivno značenje je, npr.:

إِنَّ وَلِيِّ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

"Moj zaštitnik je Allah, Koji Knjigu objavljuje i On se o dobrima brine." (Sura *El-E'araf*, 196.)

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

"Zato što je Allah zaštitnik onih koji vjeruju i što nevjernici zaštitnika nemaju." (Sura *Muhammed*, 11.)

Pasivno značenje je, npr.:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štićenici." (Sura *Junus*, 62.)

فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ

"...pa, braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši." (Sura *El-Ahzab*, 5.)

Pored navedena dva značenja, korijen ovih riječi ukazuje na bliskost, ljubav, prijateljstvo, prisnost, upravljanje, vladanje... I ta druga značenja su prisutna u Kur'anu i sunnetu, tako da riječi *velijj* i *mevla* mogu imati i ova značenja: bliski, prijatelj, pomagač, dragi, voljeni, prisni, saveznik, staratelj, ovlašteni, i sl. (Muftić, 1997:1672) "Riječ '*mevla*' dolazi od '*velaje*', što označava ljubav i pomaganje" (El-Hamis, 2014:185). Ibnul-Esir kaže da ova riječ ima slijedeća značenja: vlasnik, gospodar, darivatelj, pomagač, koji voli, sljedbenik, komšija, amidžić, saveznik, zet, rob, oslobođeni rob, onaj koji živi u izobilju, te da je Ebul-'Abbas rekao da to znači: "مَنْ أَحْبَبَنِي وَتَوَلَّانِي فَلْيَتَوَلَّهُ" – Ko mene voli i smatra prijateljem, neka i njega smatra prijateljem" (Ibnul-Esir, 1979:5/510).

Shodno navedenom, nama je prijevod ove riječi u značenju *prijatelj* izgledao najadekvatniji, jer ta riječ u našem jeziku ima i aktivno značenje, tj. nekoga na čiju pomoć možemo računati, ali i pasivno, tj. nekoga koga mi volimo. Za razliku od dvoličnjaka i koristoljubnika, prijatelj je onaj koga mi volimo i koji voli nas.¹ Profesor Mahmut Karalić u svome prijevodu Et-Tirmizijeve zbirke hadisa upravo se opredijelio za riječi: miljenik i prijatelj. (Vidjeti: Et-Tirmizi, 2010:7/332-333.)

Povod izgovora ovog hadisa (sebebul-vurūd)

Što se tiče samog hadisa: "مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ" - *Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj*", njega su zabilježili: Et-Tirmizi, Ibn Madže, Ahmed i mnogi drugi (Et-Tirmizi, 5/633, El-Kazvini, 1/45).

Kao da nam se u njemu kaže da onaj ko prihvata Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, kao svoga najbližeg prijatelja² i voli ga³, isto tako treba prihvatiti te voljeti i hazreti Aliju.

¹ O tome nam govori i ova predaja u kojoj hazreti Alija kaže: "وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ - النَّسَمَةَ إِلَيْهِ لِعَهْدِ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ أَنْ لَا يُجِبَّنِي إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا يُبْغِضَنِي إِلَّا مُنَافِقٌ" – Tako mi Onoga Koji daje da sjemenka proklija i Koji stvara čovjeka, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, povjerio mi je da će me voljeti samo vjernik, a mrziti samo licemjer." (En-Nejsaburi Muslim, 1/86)

² "Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi, a žene njegove su – kao majke njihove." (Sura *El-Ahzab*, 6)

³ "Neće niko od vas vjerovati dok mene ne bude više volio od roditelja svoga, djeteta svoga i ljudi svih." (El-Buhari, 1987:1/14)

Prvo da vidimo šta je bio neposredni povod (*sebebul-vurūd*) da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, izgovori ovaj hadis.

1. U jednoj predaji se navodi da je to bilo nezadovoljstvo raspodjelom ratnog plijena, u jednom vojnom pohodu na čijem čelu je bio hazreti Alija, radijallahu anhu, jedan od istaknutih članova Ehli-bejta. Naime, Imran ibn Husajn prenosi da je hazreti Alija bio pretpostavljeni, i da je, nakon pobjede, iz ratnog plijena uzeo za sebe jednu robinju.⁴ Međutim, četverica ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, nisu bili zadovoljni njegovom raspodjelom. Oni su se dogovorili da će obavijestiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, kada se vrate o tome šta je uradio hazreti Alija. Kada su stigli, to su i učinili. Jedan je rekao: "Allahov Poslaniče, vidje li šta uradi Alija ibn Ebi Talib?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, okrenuo se od njega, dajući mu do znanja da nema pravo kritizirati hazreti Aliju. Zatim se podigao drugi čovjek i to isto rekao. Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, okrenuo se i od njega. Isto se ponovilo i sa trećim. Kada je i četvrti to ponovio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, okrenuo se prema njima. Na licu mu se vidjela srdžba. Tri puta je ponovio: "*Šta vi hoćete od Alije?!*", a zatim dodao:

إِنَّ عَلِيًّا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي

"Alija je moj, i ja sam njegov. On je prijatelj svakog vjernika poslije mene." (Et-Tirmizi, 5/632, Hibban, 1993: 15/373)

Profesor Mahmut Karalić u svome prijevodu i komentaru na ovaj hadis kaže: "Šiije ovaj hadis uzimaju kao dokaz da je Alija vrjedniji od ostalih ashaba. Oni tvrde da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., samo za Aliju rekao: '*Alija je moj, a ja sam njegov!*' i da to ni za jednog drugog ashaba nije kazao, što apsolutno ne stoji. On je to isto rekao i za Džulejbiba. Priča Ebu Berze da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon jedne bitke, u kojoj se osvojio veliki ratni plijen, rekao: '*Pogledajte jesmo li koga izgubili u ovoj bici!*' 'Jesmo, Allahov Poslaniče, toga i toga, i toga i toga, i toga i toga.'

⁴ Profesor Mahmut Karalić u svome prijevodu i komentaru na Et-Tirmizijinu predaju ovog hadisa kaže: "Spolni odnos s robinjom je muslimanu dozvoljen. Neki ashabi su prezreli taj Alijin postupak, jer su smatrali da je iz ratnog plijena uzeo robinju koja mu ne pripada, te ih tako prevario. Kasnije će se ispostaviti da nisu bili u pravu." (Et-Tirmizi, 2010:5/332)

Odgovoriše ashabi. U istom predanju stoji: *'Izgubili smo Džulejbiba, pa ga pronađite!'* pronašli su ga među sedmericom mrtvih neprijatelja koje je pobio. Vjerovjesnik dođe, stade iznad njega i reče: *'Ubio je sedmericu, onda su njega ubili. On je moj, a ja sam njegov.'*" (Et-Tirmizi, 2010:5/332-3)

2. Ahmedova predaja prethodnog hadisa je još konkretnija. Ibni Abbas prenosi od Burejde da je otišao sa hazreti Alijom u Jemen i da je doživio neku neugodnost od njega. Kada je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve selleme, spomenuo je Aliju ružno govoreći o njemu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, počeo se mijenjati u licu. Rekao je: *"Burejda, zar ja nisam preči vjernicima od njih samih sebi?"* Odgovorio je: "Svakako, Allahov Poslaniče." Ponovo je rekao:

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ

"Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj." (Ibn Hanbel, 5/347)

3. U El-Buharijinoj predaji Burejda, radijallahu anhu, kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, poslao je Aliju do Halida kako bi preuzeo petinu⁵ ratnog plijena, a ja sam mrzio Aliju. Alija se okupao. Upitao sam Halida: 'Vidje li ti ovo?' Kada smo došli Vjerovjesniku ja sam mu to spomenuo. Rekao mi je: *'Burejda, mrziš li Aliju?'* Odgovorio sam: 'Da.' Rekao mi je:

لَا تُبْغِضُهُ فَإِنَّ لَهُ فِي الْخُمْسِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

'Ne mrzi ga. On ima u petini i više od toga (što je uzeo).'" (El-Buhari, 1987:4/1581)

4. Druge dvije Ahmedove predaje još više pojašnjavaju ovu situaciju. U prvoj stoji kako je Burejda prošao pored nekog sijela koje je raspravljalo o Aliji. Zastao je kod njih i rekao: "Ja sam u sebi imao nešto protiv Alije, a također i Halid ibnul-Velid (إِنَّهُ فَدَى كَانِ)

⁵ Slovom Kur'ana petina (*humus*) ratnog plijena pripada Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, kojeg on raspoređuje rodbini i potrebnima. Allah Uzvišeni kaže: *"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan kada su se sukobile dvije vojske, - a Allah sve može."* (Sura *El-Enfal*, 41). Islamski učenjaci su saglasni da *humus* - petina ratnog plijena pripada Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, svejedno učestvovao izravno u vojnim pohodima ili ne učestvovao. Dakle, u vezi s ovim postoji *idžma'* - opća saglasnost svih islamskih učenjaka.

(في نفسي على علي شيء وكان خالد بن الوليد كذلك). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, mene je poslao u jedan pohod čiji je zapovjednik bio Alija. Zarobili smo neke žene i djecu. Alija je sebi iz petine uzeo jednu robinju. Halid ibnul-Velid komentarisao je: 'Pazi ti to (ذوئك)!' Kada smo stigli do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selleme, ja sam mu počeo pričati kako je Alija od petine za sebe uzeo robinju. Ja sam držao uvijek pognutu glavu, a kada sam je podigao vidio sam da se lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, promijenilo. Rekao je:

مَنْ كُنْتُ وَلِيَّهُ فَعَلِيٌّ وَلِيَّهُ

'Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj.' (Ibn Hanbel, 5/358)

5. U drugoj predaji Burejda kaže: "Mrzio sam Aliju kako ga niko nikad nije mrzio, a jednog Kurejšiju sam volio samo zbog njegove mržnje prema Aliji. Taj čovjek je poslan sa konjicom, a ja sam mu se pridružio samo zbog njegove mržnje prema Aliji. Osvojili smo ratni plijen i on je pisao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, da nam pošalje nekoga ko bi izdvojio petinu. Poslao je Aliju. U plijenu je bila jedna robinja koja je bila vrijednija od samog plijena. On je izvršio podjelu. Poslije se pojavio pokrivena glava. Pitali smo: 'Oče Hasanov, šta je bilo?' Odgovorio je: 'Jeste li vidjeli onu robinju koja je bila u plijenu? Ja sam podijelio i odvojio petinu. Ona je bila u petini, tako da je pripala Ehli-bejtu Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve selleme, zatim porodici Alijinoj, pa sam joj ja prišao.' Taj čovjek je pisao Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve selleme, a ja sam se ponudio da me pošalje da to potvrdim. Ja sam mu počeo čitati pismo potvrđujući da je to istina. Uzeo je moju ruku i pismo, pa upitao: 'Mrziš li Aliju?' Odgovorio sam: 'Da.' Rekao mi je: 'Ne mrzi ga, a ako ga voliš, još ga više voli. Tako mi Onoga u Čijoj Ruci je Muhammedova duša, udio Alijine porodice u petini je vrijedniji od jedne robinje.' Nakon tih riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, niko od ljudi nije mi bio draži od Alije." (Ibn Hanbel, 5/350)

6. Sličnu predaju nam donosi i Et-Tirmizi. El-Bera, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, poslao dvije vojne. Jednoj je za zapovjednika postavio Aliju ibn Ebi Taliba, a drugoj Halida ibnul-Velida. Naredio je: "Kada dođe do borbe, Alija je zapovjednik." El-Bera nastavlja i

kaže kako je pod Alijinom komandom osvojeno jedno uporište iz kojeg je on uzeo jednu robinju. Halid ibnul-Velid je po El-Berau poslao pismo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve selleme, u kojem je ocrnio Aliju. Kada je El-Bera stigao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selleme, pročitao je pismo, a njegova, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, boja se promijenila, pa je rekao: *"Šta ti misliš o čovjeku koji voli Allaha i Njegovog Poslanika i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik?"*

Rekao sam: "Tražim zaštitu sa Allahom od Allahove srdžbe i srdžbe Njegovog Poslanika. Ja sam samo izaslanik." Na to je ušutio. (Et-Tirmizi, 4/207. i 5/638)⁶

7. U jednoj predaji se kaže da je povod tome bio što je Usame ibn Zejd rekao Aliji: "Ti nisi moj prijatelj. Moj prijatelj je samo Allahov Poslanik." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, čuo ga je pa je rekao:

مَنْ كُنْتُ وَلِيَّهُ فَعَلَيَّْ وَوَلِيَّهُ

"Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj." (El-Mubarekfuri, 10/148)

Iz navedenih predaja jasno se razumijeva da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, više puta, zbog različitih povoda, izgovorio u ovom značenju hadise o hazreti Aliji, radijallahu anhu.

U nekim predajama se navodi da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, na povratku sa Oprosnog hadža zadržao u oazi Humm i izrekao, u određenom kontekstu, hadis istog ovog značenja. Ove predaje bilježi imami-Ahmed, El-Hakim, Ibni-Hibban, Ibn Ebi Šejbe, Et-Taberani, Ebu Ja'la, El-Bezzar i mnogi drugi.

⁶ Ovi hadisi nam jasno govore koliko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, imao povjerenja u procjenu i odluku hazreti Alije. Onaj čovjek koji voli Allaha i Njegovog Poslanika i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik sasvim prirodno će postupiti prema onome sa čime je zadovoljan Allah i Njegov Poslanik. Pored toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, učio je dovu da Alija bude na strani onog što je ispravno i istinito: *"Allah se smilovao Ebu Bekru; oženio me je svojom kćerkom, preveo me je do kuće hidžre i oslobodio je Bilala iz svog imetka. Allah se smilovao Omeru; govori istinu i kada je gorka, istina ga je ostavila bez prijatelja. Allah se smilovao Osmanu; njega se meleki stide. Allah se smilovao Aliji; Allahu, upravljaj istinu sa njim gdje god da se okrene."* (Et-Tirmizi, 5/633., En-Nejsaburi El-Hakim, 1990:3/134)

8. Tako, Et-Taberani i drugi bilježe od Ebu Tufejla, preko Zejda ibn Erkama, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik na povratku sa Oprosnog hadža zastao u oazi Humm, naredio je da se oko palmi počisti i pomete, a zatim rekao:

كَأَنِّي قَدْ دُعِيتُ فَأَجِبْتُ إِيَّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخِرِ كِتَابُ اللَّهِ وَعِزَّتِي
أَهْلُ بَيْتِي فَانظُرُوا كَيْفَ تُخَلِّفُونِي فِيهِمَا فَإِنَّهُمَا لَنْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ

"Ja kao da sam već pozvan (tj. od Allaha), pa sam se odazvao. Ostavljam vam dva pologa. Jedan je veći od drugoga: Allahova knjiga i moje potomstvo – moja kućna porodica, pa gledajte kako ćete me naslijediti u pogledu njih. Njih dvoje se neće razdvojiti sve dok ne stignu do moga vrela." Potom je rekao: " إِنَّ اللَّهَ مِنْ كُنْتُمْ مَوْلَاهُ فَهَذَا مَوْلَاهُ اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادَ مَنْ عَادَاهُ
"Allah je moj Prijatelj, a ja sam prijatelj svakog vjernika." Nakon toga uzeo je Aliju za ruku i rekao:

"Kome sam ja prijatelj, i ovaj mu je prijatelj. Allahu, budi prijatelj onome koji je njegov prijatelj, a budi neprijatelj onome ko mu se suprotstavlja."

Upitao sam (Ebu Tufejl) Zejda: "Jesi li to ti čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme?" Odgovorio mu je: "Svako ko je bio u palmoviku vidio je to svojim očima i čuo svojim ušima." (Et-Taberani, 1983:5/166 i En-Nesai, 1991: 5/45 i 5/130)

9. Zajedničko ovim drugim predajama je to da, nakon što je zajednički namaz obavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, opet je uzeo za ruku hazreti Aliju, a onda pitao: *"Zar ja nisam preči vjernicima od njih samih sebi?"* Prisutni su odgovorili: "Svakako." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, sa neznatnim razlikama u iskazu, rekao je:

فَهَذَا وَلِيٌّ مِنْ أَنَا مَوْلَاهُ اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ اللَّهُمَّ عَادَ مَنْ عَادَاهُ

"Ovaj je prijatelj onome kome sam ja prijatelj. Allahu, budi prijatelj onome koji je njegov prijatelj. Allahu, budi neprijatelj onome ko mu se suprotstavlja." (El-Kazvini, 1/43)

U jednoj od tih brojnih predaja ističe se da je hazreti Omer poslije tih riječi Resulullaha, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, sreo hazreti Aliju i mubarekleisao mu riječima:

هَنِيئًا يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ أَصْبَحْتَ وَأَمْسَيْتَ مُؤَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ

"Sretno ti bilo, sine Ebu Talibov. Postao si prijateljem svakog vjernika i vjernice." (Ibn Hanbel, 4/281)

Sasvim je jasno iz prethodnih predaja da one ne ukazuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme,

ovlastio hazreti Aliju da poslije njega vodi poslove mlade islamske države.

Nasljeđivanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme

Opće je poznato da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nije odredio iza sebe nasljednika, jer da je to htio učiniti, onda bi to on obznanio na Oproštajnom hadžu, kada je održao svoj čuveni govor (*hutbu*) pred velikim brojem ljudi u kojem je iznio temeljna islamska učenja i vječne poruke islama. Taj njegov govor je slušao ogroman broj ljudi, preko 120 hiljada muslimana i muslimanki, koji su tada obavili hadž zajedno s Allahovim Poslanikom i koji su vjerno prenijeli svaku njegovu riječ i poruku. Zato je potpuno pogrešno i neargumentirano shvaćanje islamske skupine šiija u vezi s ovim pitanjem, čiji pripadnici smatraju da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako važnu stvar (određivanje halife) kazao jednom vjerovatno daleko manjem broju ljudi u oazi Humm. Jer, da je to htio učiniti, on bi to uradio na Arefatu, pred ogromnim brojem vjernika, koji bi to prenijeli drugima kao što su prenijeli svaku izgovorenu riječ i poruku iz njegovog govora na Oproštajnom hadžu. Upravo ovo je jedan od ključnih dokaza da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikoga odredio da bude njegov nasljednik, već je to prepustio muslimanima, da oni sami odaberu halifu nakon njegovog preseljenja na ahiret.

Međutim, postoje druge predaje u kojima se govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, ostavio hazreti Aliju kao svoga nasljednika, ali u vrlo određenom značenju. Mi smo pronašli sljedeće hadise o toj temi. Oni su sami po sebi nedvosmisleni i nije im potreban bilo kakav komentar:

1. Imami-Ahmed bilježi od hazreti Alije da, kada je objavljen kur'anski ajet: *"I opominji rodbinu svoju najbližu."* (Sura *Eš-Šu'ara*, 214), Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, sabrao je svoju kućnu porodicu, pa ih se sabralo tridesetero, te su jeli i pili, a onda im se obratio: *"Ko će mi garantovati za moje dugove i obećane stvari, a da bude sa mnom u Džennetu i da bude moj zastupnik u mojoj porodici poslije mene?!"*

Neko od prisutnih je rekao: "Allahov Poslaniče, ti si bio kao more. Ko bi to mogao preuzeti?" Onda je istupio hazreti Alija i rekao: "Ja ću." (Ibn Hanbel, 1/111)

2. Ibn Omer, radijallahu anhumu, kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, pobratimio je ashabe međusobno, pa je došao Alija plačući: 'Allahov Poslaniče, ti pobratimi ashabe, a mene ni sa kim ne pobratimi?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, reče: *'Ti si moj brat i na dunjaluku i na ahiretu!'*" (Et-Tirmizi, 5/636)

U drugoj predaji ovog hadisa se navodi da, nakon što je hazreti Alija izrazio svoju zabrinutost zato što je izostavljen, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, rekao mu je:

3. *"Tako mi Onoga Koji me poslao sa Istinom, ostavio sam te kasnije samo za sebe. Ti si kod mene na položaju Haruna kod Musaa i ti si moj nasljednik."*

Hazreti Alija je pitao: "Šta ja od tebe nasljeđujem?" Odgovorio je: *"Ono što vjerovjesnici ostavljaju u naslijeđe."* Hazreti Alija je pitao: "A šta vjerovjesnici ostavljaju u naslijeđe?" Odgovorio je: *"Allahovu knjigu i Sunnet njihovog vjerovjesnika."* (Et-Taberani, 1983:5/220)

Značenje ovog hadisa jasno ukazuje na koji način hazreti Alija nasljeđuje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme.

4. Et-Taberani, u *El-Mu'džemul-kebiru*, prenosi od Selmana da je pitao: "Allahov Poslaniče, svaki vjerovjesnik imao je izvršitelja oporuke, pa ko je tvoj izvršitelj?" Ušutio je. Poslije kada me je vidio zovnuo me je, a ja sam mu se odmah odazvao. Pitao me je: *'Znaš li ko je bio Musaov izvršitelj?'* Odgovorio sam: 'Jūše'u, sin Nūnov.' Pitao me je: *'Zašto?'* Rekao sam: 'Jer je on bio najznaniji među njima.' Nastavio je: *'Izvršitelj moje oporuke, polog moje tajne, najbolji koga ostavljam iza sebe, koji će ispuniti ono što sam nekome obećao i koji će povratiti moje dugove jeste Alija ibn Ebi Talib.'*"

Et-Taberani kaže: "Njegove riječi: *'izvršitelj moje oporuke'* znače da mu je oporučio svoju porodicu, a ne *hilafet*, a njegove riječi: *'najbolji koga ostavljam iza sebe'* znače: u njegovom Ehli-bejtu, sallallahu alejhi ve selleme." (Et-Taberani, 1983:6/221)

I u narednom hadisu se spominje hazreti Alija kao izvršitelj oporuke (*vesijj*) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, ali u pomenutom značenju:

5. Et-Taberani prenosi od Alija el-Hilalija koji kaže: "Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, dok je bio u bolesti u kojoj je i preselio. Fatima mu je bila kod glave. Zaplakala je glasno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, podigao je glavu prema njoj i upitao: *'Miljenice moja, Fatima, šta te je uplakalo?'* Odgovorila je: *'Bojim se propasti poslije tebe.'* Rekao je:

'Miljenice moja, zar ti ne znaš da je Allah osmotrio Zemlju, pa je sa nje izabrao tvoga oca pa ga promovisao sa Svojim poslanstvom, zatim je ponovo osmotrio Zemlju i sa nje izabrao tvoga muža i meni objavio da te udam za njega. Fatima, nama Ehli-bejtu Allah je dao sedam vrlina koje nisu date nikome prije nas, niti će biti date ikome poslije nas: ja sam pečat vjerovjesnika i najčasniji vjerovjesnik kod Allaha i najmilije stvorenje Allahu Uzvišenom, a ja sam tvoj otac; izvršitelj moje oporuke najbolji je izvršitelj, a to je tvoj muž; naš šehid je najbolji šehid i najmiliji Allahu, a on je Hamza ibn Abdul-Muttalib, i on je amidža tvoga oca i amidža tvoga muža; od nas je i onaj koji ima dva zelena krila kojima leti sa melekima u Džennetu gdje god poželi; od nas su i dva unuka ovog ummeta, njih dvojica su tvoji sinovi Hasan i Husejn i njih dvojica su prvaci dženetskih mladića, a njihov otac je, tako mi Onoga Koji me posla sa Istinom, bolji od njih; Fatima, tako mi Onoga Koji me posla sa Istinom, od njih dvojice je i Mehdijja ovoga ummeta. Kada se ovaj svijet pretvori u metež, kada se pojave smutnje, isprekidaju komunikacije i kada jedni na druge navale tako da stariji ne imadne milosti prema mlađem, niti mlađi poštivanja prema starijem, e, tada će Allah poslati nekoga od njih dvojice koji će osvojiti tvrđave zabluda i srca nemarna.⁷ On će uspostaviti vjeru na kraju vremena (ahiriz-zeman) onakvom kakva je bila i na početku vremena i ispunit će dunjaluk pravdom kao što je bio ispunjen tiranijom; Fatima, ne tuguj i ne plači, jer je Allah Uzvišeni milostiviji prema tebi i blaži od mene zbog tvog mjesta kod mene i tvoga mjesta u mom srcu; Allah ti je dao muža koji je najugledniji od moga Ehli-bejta, i najčasnijeg položaja među

⁷ U drugom rivajetu se kaže da će on srca strašno uzdrmati (يهدمها هدمًا).

njima. On je od njih najmilostiviji prema potčinjenima, najumjereniji i najpronijljiviji u presudi; tražio sam od mog Gospodara da ti budeš prva koja će mi se pridružiti iz mog Ehlibejta.' Alija, radijallahu anhu, kaže kako, nakon što je preselio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve selleme, Allah ju je pridružio njemu, sallallahu alejhi ve selleme, za sedamdeset i pet dana." (Et-Taberani, 1983:3/57)

Sljedeće predaje nam, također, govore da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, nije iza sebe odredio nasljednika.

Ujutro na dan preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, hazreti Alija ga je obišao. Kada je izašao od njega, ljudi su pitali: "Kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme?" On odgovori: "Osvanuo je, zahvaljujući Allahu, dobro." Kada se ljudi razidoše, amidža Abbas uze ga za ruku i reče: "Kako ne vidiš, ti ćeš, tako mi Allaha, biti na redu tek poslije trojice. Kunem se Allahom, kako vidim, da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, preseliti u ovoj svojoj bolesti, jer sam to prepoznavao na licima ljudi iz Benu Abdul-Muttaliba prilikom smrti! Hajdemo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, da ga pitamo kome će pripasti vlast. Ako će biti naša, znat ćemo to, a ako biti drugima, tražit ćemo od njega da nas preporuči." Hazreti Alija reče: "Allaha mi, ako je zatražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, pa nam je on uskrati, nikad nam je ljudi više neće dati. Ja je nikad neću zatražiti od Allahovog Poslanika!" (El-Buhari, 1987: 5/2311 i dr. Također, vidjeti: Ibn Hišam, 1988:289 i Siraj ad-Din, 1995:371)

U komentaru ovoga hadisa Ibn Hadžer el-Askalani navodi i druge detalje vezane za ovaj događaj. Tako se navodi da je na prijedlog hazreti Abbasov hazreti Alija rekao: "A zar još neko osim nas želi ovo?" Na to mu je amidža rekao: "Mislím, tako mi Allaha, da će ih biti."

Također, Ibn Hadžer navodi da nakon što je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, Abbas je rekao hazreti Aliji: "Pruži ruku da ti dam prisegu, dat će ti je i drugi ljudi!" Ali, Alija je to odbio. Navodi se, dalje, da je hazreti Alija poslije govorio: "Kamo sreće da sam poslušao Abbasa! Kamo sreće da sam poslušao Abbasa!" El-Askalani zaključuje da je hazreti Alijin stav

bio ispravniji i razboritiji, jer "da je dao Aliji prisegu, a ljudi mu je uskratili, postali bi nevjernici." (El-Askalani, 1987:8/143)

Prirodno je da je hazreti Alija, zbog svojih velikih zasluga, imao nadu da će biti izabran za nasljednika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme. O tome nam govore i riječi hazreti Hasana, na njegovoj samrti, upućene bratu hazreti Husejnu: "Brate, tvoj otac nadao se da će on preuzeti *hilafet* pa ga je Allah odvratio od njega, davši ga Ebu Bekru. Potom ga je i drugi put očekivao pa je, umjesto njemu, pripao Omeru; zatim je, dok je trajalo vijećanje, bio siguran da ga neće mimoići, no i tada mu je izmakao i otišao Osmanu. Tek kad je Osman ubijen, lojalnost je izražena Aliji. Potom smo se razjedinili do te mjere da je isukana i sablja i ja za nju nisam bio pripravan. Allaha mi, ne mislim da će Allah u nama objediniti i poslanstvo i *hilafet*." (Es-Sujuti, 2003:320)

No, iz drugih hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, da se razumjeti kako je on indirektno navijestio da hazreti Alija neće biti izabran za njegovog nasljednika, a već smo ranije govorili o nadnaravnosti njegovog mubarek iskaza u pogledu budućih događaja. Ove predaje nam, također, potvrđuju činjenicu da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, nije ni u kome slučaju odredio svoga nasljednika.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme, upitan je: "Allahov Poslaniče, ko će biti postavljen za zapovjednika poslije tebe?" Odgovorio je:

6. *"Ako postavite Ebu Bekra za zapovjednika, naći ćete ga sigurnim, suzdržljivim za dunjalukom i žudnim za ahiretom. Ako postavite Omera za zapovjednika, naći ćete ga snažnog i pouzdanog da se zbog Allaha ničijeg prijekora ne boji. Ako postavite Aliju za zapovjednika, a ne vidim da ćete to uraditi, naći ćete ga upućivačem i upućenim koji će vas odvesti na pravi put."* (Ibn Hanbel, 1/108)

7. U drugim predajama ovoga hadisa navodi se da su ashabi pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihhi ve selleme:

"Allahov Poslaniče, kada bi nam postavio svoga zastupnika/nasljednika (*halifa*)?" Odgovorio je: *"Ako vam ja postavim halifu, a vi mu budete neposlušni, stići će vas kazna."* Ponovo su pitali: "Kada bi nam postavio Ebu Bekra?" Odgovorio je: *"Ako ga postavite, naći ćete ga slabašnim u tijelu a snažnim u*

Allahovoj odredbi." Ponovo su pitali: "Kada bi nam postavio Omera?" Odgovorio je: "Ako ga postavite, naći ćete ga snažnim u tijelu i snažnim u Allahovoj odredbi." Ponovo su pitali: "Kada bi nam postavio Aliju?" Odgovorio je: "Ako ga postavite, a nećete to učiniti, on bi vas izveo na pravi put i našli biste ga upućivačem i upućenim." (En-Nejsaburi El-Hakim, 1990:3/74)

Allahova odredba se odvija po Njegovom htijenju, u ovom slučaju preko riječi Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, svidjelo se to nekome ili ne.

Vrlo interesantna je i predaja koju bilježi Ebu Davud od El-Akre'a, mujezina hazreti Omerovog, radijallahu anhu. On kaže da ga je hazreti Omer poslao jednom učenom kršćaninu kojeg je on pozvao. Omer ga je pitao: "Da li me nalaziš u Knjizi (Tevratu)?" Odgovorio je: "Da." "Pa, kako sam opisan?", pitao je Omer. Odgovorio je: "Kao rog si." Omer je podigao štap: "Kakav rog?" Odgovorio je: "Rog metalni, sigurni i žestoki." Hazreti Omer je pitao: "Kakav je onaj poslije mene." Odgovorio je: "On je dobar vladar, ali daje prednost svojoj rodbini." Hazreti Omer tada tri puta reče: "Allah će se smilovati Osmanu." Hazreti Omer je pitao: "A, onaj poslije njega?" Odgovorio je: "Talozi hrđe na željezu." Omer se uhvati za glavu i reče: "O, jada! O, jada!" Učenjak reče: "Vladaru pravovjernih, on je jedan dobar vladar. Međutim, on će biti promovisan kada sablja već bude izvučena, a krv uveliko tekla." (Es-Sidžistani, 2/625)

Allah Uzvišeni u posljednjem ajetu sure *El-Feth* govori kako su u ranijim objavama, pored toga što je bio najavljen Muhammed, alejhis-selam, bili opisani i njegovi ashabi.⁸ Izreke hazreti Alijinih potomaka, također, potvrđuju naprijed navedene predaje.

U jednoj predaji se kaže da je Abdullah, sin hazreti Hasanov, rekao za jednog čovjeka koji ga je optužio da on, tj. Abdullah, kao i hazreti Alija, samo prikriva svoje stvarne stavove: "Ovaj smatra da

⁸ "Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku." (Sura *El-Feth*, 29.)

je Alija bio na nešto primoran, te da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nešto naredio, a da on to nije izvršio. Ovo je dovoljno ponižavanja i omalovažavanja Alije, alejhis-selam,⁹ da taj misli da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nešto naredio, a da to on nije izvršio." (Ed-Darekutni, 1420:32)

Omer, unuk hazreti Husejnov od sina mu Alije – Zejnul-'abidina, bio je upitan: "Da li je među vama *imam* kome je obavezna pokornost koju mu vi priznajete, te da onaj koji mu je ne priznaje umire neznanobožačkom smrću?" Omer je odgovorio: "Ne. Tako mi Allaha, to nije među nama. Ko to kaže, on laže." Ponovo mu je rečeno: "Allah ti se smilovao, ali oni govore: 'Ovaj položaj pripadao je Aliji, alejhis-selam, jer mu je to oporučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme. Zatim je pripao Hasanu ibn Aliji, jer mu je Alija to oporučio. Onda je pripao Husejnu ibn Aliji, jer mu je to Hasan oporučio, a zatim Muhammedu ibn Aliji ibn Husejnu, jer mu je oporučio.'." Omer je odgovorio: "Tako mi Allaha, moj otac je umro a da nije dva slova oporuke ostavio. Allah ih ubio..." (Ed-Darekutni, 1420:44-45)

Razmatrajući ovu problematiku, Said Nursi, u duhu navedenih predaja i izreka, kaže sljedeće: "Što se tiče šiija političkog smjera, oni naspram ehli-sunneta mogu osjetiti samo stid. Jer, oni u svoj toj težnji ka izuzetnoj ljubavi prema hazreti Aliji, r.a., ustvari, omalovažavaju njegov položaj i ugled, i njihov pravac razmišljanja dovodi do njegovog sramoćenja i zaključka o nemoralnom držanju, jer tvrde: 'Hazreti Alija, r.a., povlađivao je i ponašao se kao da dijeli mišljenje hazreti Es-Siddika i El-Faruka, r.a., iako oni nisu bili u pravu. Znači, i on ih se plašio i od njih se ustručavao', odnosno, rječnikom šiija, 'on je radio u prikrivenosti (*tekijje*)', što bi značilo da ih se on bojao i pretvarao se pred njima u svojim postupcima, tj. bio dvoličan! Prišiti jednom ovakvom znamenitom islamskom heroju, koji je stekao i naziv 'Lav Allahov' i bio zapovjednik i ministar kod dvojice Istinoljubivih, da se pretvarao, plašio i dodvoravao ljubavlju onima koje uistinu ne voli,

⁹ Ovdje bismo napomenuli da, ponekada, pojedini islamski autoriteti, kao imam El-Buhari, Ebu Davud, Ahmed, El-Askalani i mnogi drugi, uz najodabranije članove Ehli-bejta stavljaju sintagmu *alejhis-selām*, ili, kada je u pitanju hazreti Fatima, *alejhes-selām*. Tako, npr., imam El-Buhari na više od trideset mjesta uz ime hazreti Fatime dodaje *alejhes-selām*.

i da se preko dvadeset godina povodio za onima koji nisu u pravu te im se priklanjao zbog straha i bio kvalificiran kao neko ko slijedi i podržava nepravедne, nema nikakve veze sa ljubavlju. Hazreti Alija, r.a., odriče se takve ljubavi.

Eto, sljedbenici pravca Istine ni sa kojeg gledišta ne obezvređuju položaj hazreti Alije, r.a., nipošto ga ne optužuju za nemoralno vladanje, niti ovome vrhunskom heroju pripisuju kukavičluk, nego izjavljuju: *'Da hazreti Alija, r.a., nije smatrao da je pravo na strani trojice Ispravnih halifa, ne bi im bio sklon ni minutu, niti bi uopće priznao njihovu vlast.'*

To, dakle, znači: Alija, r.a., znao je da su oni u pravu te je potvrdio njihovu prednost i svoju neusporedivu hrabrost i trud uložio na putu ljubavi prema Istini." (Nursi, 2007:41)

Odgovarajući na šijsku dogmu da je *hilafet* otet od hazreti Alije, te da mu je nanesena nepravda, Said Nursi kaže:

"Hazreti Alijino, r.a., lično, bezbroj puta ponovljeno i stalno potvrđeno priznanje i slijeđenje trojice halifa, njegovo prihvaćanje i obavljanje dužnosti *šejhul-islama (šejhul-kudat — vrhovni muftija)*, kao i njegovo pripadništvo povlaštenim i utjecajnim strukturama tokom dvadeset i više godina — sve to obesnažuje šijsku tvrdnju. Osim toga, islamska osvajanja i borbe protiv neprijatelja u vrijeme trojice halifa, za razliku od dešavanja i smutnji iz vremena Alijinog, r.a., hilafeta, također pobijaju tvrdnju šiija sa gledišta hilafeta. Znači, stajalište ehli-sunneta i džema'ata je ispravno." (Nursi, 2007:36)

Said Nursi, također, potvrđuje ehli-sunetsko gledište o prednosti hazreti Ebu Bekra nad hazreti Alijom, pa kaže:

"Ako bi se na jedan tas vage stavile osobne odlike hazreti Ebu Bekra, r.a., ili hazreti Omera el-Faruka, r.a., uz uzvišene zasluge koje su oni u vrijeme svoga hilafeta stekli iz ugla nasljedništva vjerovjesničke misije, a na drugi tas postavile nadnaravne odlike ličnosti hazreti Alije, r.a., uz tegobe hilafeta u njegovom vremenu i krvave i mučne unutarnje borbe na koje je bio prinuđen, te loše mišljenje kojem je potom bio izložen, nema sumnje da bi tas Ebu Bekra es-Siddika, r.a., ili tas Omera el-Faruka, r.a., ili tas Osmana Zun-Nurejna, r.a., pretegao. Tu je pretežnost zapazio ehli-sunnet i džema'at, i prema njoj njima ukazao prednost.

Pored toga, položaj vjerovjesništva je mnogo uzvišeniji i istaknutiji od stepena evlija, tako da stoji ukaz da je u mjeri jedan

gram vjerovjesništva vredniji od tona ukaza evlijaluka... Iz ovog ugla gledajući, udio i doprinos i Es-Siddika i El-Faruka, r.a., u smislu nasljedništva vjerovjesništva i uspostave načela poslaničke misije pospješana je sa Božije strane, tako da je uspjeh koji im je bio naklonjen u vrijeme njihovog hilafeta postao dokaz za ehli-sunnet i džema'at. A budući da osobne odlike hazreti Alije, r.a., nisu pobile punovažnost tog golemog nadmašaja poteklog iz misije nasljedništva vjerovjesništva, hazreti Alija, r.a., primio se dužnosti vrhovnog muftije kod ove dvojice časnih velikana u vrijeme njihovog hilafeta i iskazivao im poštovanje.

Kako, onda, nosioci Istine, pripadnici sunneta, koji vole i uvažavaju hazreti Aliju, r.a., ne bi voljeli i one koje je i sam hazreti Alija, r.a., volio i veličao?!" (Nursi, 2007:36)

Na kraju rada ukazali bismo na činjenicu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, skrenuo pažnju na moguće devijacije u pogledu našeg odnosa spram hazreti Alije. Očito je da se značenje sljedećeg hadisa, iako je ocijenjen kao nejak (*da'if*), uveliko ostvarilo, uostalom kao i sve drugo što je on, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme, iskazao. Tako je, jedne prilike, rekao hazreti Aliji:

"U tebi je primjer Isaa. Jevreji su ga mrzili, pa su potvorili njegovu majku. Kršćani su ga voljeli, pa su ga postavili na stupanj na kojem on nije." (Ibn Hanbel, 1/160)

Nakon ovoga hadisa Ahmed ibn Hanbel navodi ovu izreku hazreti Alije:

"U pogledu mene propast će dvojica: onaj koji me voli uznoseći me sa onim što ja nemam, i onaj koji me mrzi, pa ga mržnja prema meni navede da me potvara. Uistinu, ja nisam vjerovjesnik, niti se meni objavljuje. Međutim, ja radim po Allahovoj knjizi i sunnetu Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, koliko god to mogu, pa ono što vam naredim od pokornosti Allahu obaveza vam je poslušati me, i u onom što vam je drago i što nije." (Ibn Hanbel, 1/160)

Zaključak

Jezičko značenje, kao i povod izgovora (*sebebul-vurūd*) hadisa: *"Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj"*, te drugih sličnih predaja, ukazuju na posebnu privilegiranost hazreti Alije i

njegovo mjesto kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve selleme. Naučavanje islamske skupine šiija da se time ukazalo na nasljednika (*halīfa*) Allahovog Poslanika, s.a.v.s, znanstveno je neutemeljeno, jer druge predaje, navedene u radu, eksplicite govore o tome da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nije odredio svoga, sallallahu alejhi ve selleme, nasljednika. Sam hazreti Alija je iskazivao lojalnost *halifama* koji su bili izabrani i imenovani prije njega. Druge predaje u kojima se govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, dao određena zaduženja h. Aliji, ukazuju na to da je on izvršitelj njegove, sallallahu alejhi ve selleme, oporuke samo u pogledu njegove, sallallahu alejhi ve selleme, kućne porodice.

LITERATURA

- Ed-Darekutni E.H.A.I.U. (1420.h.g.) *Fedailus-sahabe ve menakibuhum ve kavlu ba'dihim fi ba'din*. Saudijska Arabija: Daru Madži 'Asiri.
- El-Askalani I.H. (1987) *Fethul-Bari bi Šerhi Sahihil-Buhari*. Kairo: Darur-rejjan lit-turas.
- El-Buhari M.I.I. (1987) *Sahihul-Buhari*. Bejrut: Daru Ibn Kesir.
- El-Hamis O.B.M. (2014) *Historijska epoha od smrti Allahovog Poslanika do ubistva Husejna, 61. h.g. (Analiza događaja od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, do ubistva Husejna, radijallahu anhu, i naučni odgovor na sumnje i laži zabludjelih frakcija, prvenstveno šiija)*. Sarajevo.
- El-Kazvini I.M. *Sunenu Ibni Madže*. Bejrut: Darul-fikr.
- El-Mubarekfuri M.A. (b.g.) *Tuhfetul-Ahvezi bi šerhi Džami'it-Tirmizi*. Bejrut: Darul-kutubil-'ilmijje.
- En-Nejsaburi M.I.A.H. (1990) *El-Mustedrek ales-sahihajn*. Bejrut: Darul-kutubil-'ilmijje.
- En-Nejsaburi M.I.H. *Sahihu Muslim*. Bejrut: Daru ihjait-turasil-arebi.
- En-Nesai A.I.Š. (1991) *Sunenun-Nesai el-kubra*. Bejrut: Darul-kutubil-'ilmijje.
- Es-Sidžistani E.D. *Sunenu Ebi Davud*. Darul-fikr.
- Es-Sujuti DŽ. (2003) *Povijest halifa*. Sarajevo: Novi kevsar.

- Et-Taberani E.K. (1983) *El-Mu'džemu-l-kebiru*. Mosul: Mektebetuz-Zehra.
- Et-Tirmizi E.I. (2010) *Tirmizijin Džami'-sunen – Tirmizijina zbirka hadisa sa komentarom prof. Mahmuta Karalića*. Novi Pazar: El-Kelimeh i Fakultet za islamske studije u Novom Pazaru.
- Et-Tirmizi E.I. *Sunenut-Tirmizi*. Bejrut: Daru ihjait-turasil-'arebi.
- Hanbel A.I. *Musnedu Ahmed*. Kairo: Muessesetu Kurtuba.
- Hibban M. (1993) *Sahihu Ibni Hibban*. Bejrut: Muessesetur-risale. (Hibban, 1993: 15/41)
- Ibn Hišam (1988) *Poslanikov životopis*. Sarajevo: Bemust.
- Ibnul-Esir (1979) *En-Nihajetu fi garibil-hadis vel-eseri*. Bejrut: El-Mektebetul-'ilmijje.
- Muftić T. (1997) *Arapsko-bosanski riječnik*. Sarajevo: El-Kalem.
- Nursi B.S. (2007) *Odsjaji*. Sarajevo. Rejhan.
- Siraj ad-Din A.B (1995) *Muhammed - mir i blagoslovi Božiji njemu i njegovim – Život njegov osnovan na vrelima najstarijim*. Sarajevo.

Review article

**THE REVIEW OF THE HADITH: „IF I AM A PERSON’S
MAWLA THEN ALI IS ALSO HIS MAWLA“ FROM THE
PERSPECTIVE OF THE QUR'AN AND HADITH**

Mina Valjevac, MA
Mensur Valjevac, PhD

Abstract

The closest meaning of the key word „mawla“, mentioned in the following hadith referring to Hazrat Ali: „If I am a person’s mawla then Ali is also his mawla” is familiarity and closeness. Several interpretations of this hadith (sebebul-vurūd) suggest exactly this meaning, and not the meaning of authority transfer and succession, as taught by the Islamic group of the Shi’ites. There are no authentic narrations indicating that the Prophet of Allah, may God bless him and grant him peace, appointed his successor who would run the country.

Keywords: hadith, mawla, Ali, succession.

م. مينا والواتس، المدرسة الابتدائية "ماك ديزدار"
أ.د. منصور والواتس، كلية التربية الإسلامية - جامعة زنييتسا

معني الحديث الشريف "مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ" من منظور القرآن الكريم والحديث الشريف

الملخص

المعنى اللغوي للكلمة الرئيسية المولى "الواردة في الحديث الشريف والمنتسبة لحضرة علي رضي الله عنه: "مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ" تشير إلى الألفة والتقارب وهو المعنى الأقرب لتلك الكلمة في اللغة. هناك عدة أسباب لفهم ورود هذا الحديث في المعنى المذكور وليس إلى معنى نقل السلطة والميراث كما تدرسه جماعة الشيعة الإسلامية. وننوه إلى أنه لا توجد روايات أحاديث صحيحة تدل على أن رسول الله صلى الله عليه وسلم عين خليفته في إدارة البلاد.

الكلمات الأساسية: الحديث الشريف، مولى، علي، ميراث.